

AZ EGYIPTOMI ISKOLÁK.

III.

A szerzetesek elemi iskolái.

Európa a cultura nyomait a Nilus mentében képes Afrika bel-sejében legtávolabb felmutatni. A tengerparti városokban kisebb-nagyobb mértékben már találkozunk ugyan európai szokásokkal, de a szárazföldön csak a Nilus partján tudott legmesszebb beférközni a civilisatio.

És ezt a hosszú szárazföldi útját Európának a kereszt és a szuro-nyok jelölik Afrikában! — Csakhogy mikor a piros zubbonyú katonák feljutottak a Cittaladella tetejére, akkor már a kairói templomtornyok keresztjén tündöklő forró napsugarakat bámulva nézegették a homok-puszták fekete lakói.

Ezeket a szuronyokat pedig a rend és biztonság őreinek, a keresztet meg — a lelkieken kívül — a tanítás hirdetőjének kell tartanunk Egyiptomban!

Azt lehet mondani, hogy a hány a kereszt, annyi az iskola a pyra-misok hazájában; mert a templomok közönségesen kolostorokban vég-ződnek, hol a szerzetesek a mi elemi iskoláinkhoz hasonló tanintézeteket tartanak fenn, melyeknek közös céljuk a szív és a lélek nemesítésén kívül a nevelés, úgy az elme kiművelése is.

Kairóban leginkább a ferenczrendiek, a vidéken meg többnyire a missionariusok tartanak fenn ilyenféle iskolákat, melyekben a tanítás módjára nézve alig lehet különbséget tenni, hacsak olyféle megkülönböztetést nem teszünk köztük, mint a minőt tehetünk a mi négy és hat osztályú elemi iskoláink között. Tananyaguk azonban egészen más, mint a mieinknek.

Ezekben az iskolákban túlnyomólag a bevándorlottak gyermekei foglalnak helyet, de vannak köztük a benszülöttek közül is, kik a valláson kívül mindent együtt tanulnak a többivel. A ferenczrendi szerze-tesek fősúlyt a nyelvismeretre fektetnek, így az abc elsajátítása után hozzáfognak a franczia, olasz és itt-ott az angol nyelv begyakorlásához.

Az írást és olvasást a falitáblákról, majd az erre a célra készült olvasókönyvekből, palatáblákon és irkákon sajátítják el.

A tanulók eleinte a falitáblákról, majd az olvasókönyvből olvassák el a megtanult betűket, majd az ismert betűkből alkotott szavakat. Ugyanezen betűket és szavakat többnyire az irkákon is lemásolják, a

mivel azt akarják jelezni, hogy a mit már el tudnak olvasni, azt le is tudják írni.

Házi feladatot is kapnak a tanulók a ferenczrendieknél.

A tanító néhány szót felír a táblára, persze csakis az ismert betűkből összeállítottakat.

Ezeket a tanulók palatábláikra föl-, illetve lejegyzik és otthon tintával és tollal irkáikon letisztázzák, hogy másnap a tanítónak bemutathassák. Ezt így folytatják mindaddig, míg írni és olvasni meg nem tanulnak.

A nyelvtanítás nem ütközik nagyobb akadályba a szerzetesek iskoláiban, a hová túlnyomólag olyan gyermekek járnak, kik otthon is több nyelven szoktak beszélni. Kairóban és környékén ugyanis minden valamire való ember 3—4 nyelvet beszél.

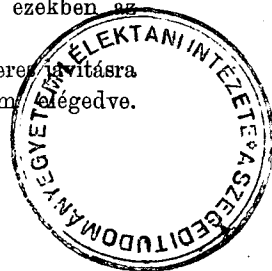
Itt a bölcsök lakói is csak úgy alusznak jóízűen, ha a monoton arab dal a kellemes csengésű francia és olasz dallal váltakozik. Az iskola tehát csak folytatja azt, a mit a család már a bölcsonél megkezdett.

A francia és olasz nyelv köteles tantárgy a szerzetesek iskoláiban, melynek elsajátítására kiváló gondot fordítanak. Egyik órában francia, a másikban olasz tankönyvekből olvasnak meséket, majd kisebb érdekes elbeszéléseket. Az olvasottaknak rövid tartalmát elmondatja velük a tanító azon a nyelven, a mely nyelven olvastak, majd ugyanazon olvasmányt elmondatja velük arabúl is. Ezt az eljárást igen helyesnek találtam, mert így a kis fiúknak nem csak a tartalommal, hanem az átfordítással is kell vesződniök; vagyis egyszerre két munkát kell végezniök. Kisebbs olvasmányokat könyv nélkül is megtanulnak a kis apróságok.

Nyelvtani szabályok még dióhéjbansem igen fordulnak elő, mondat-tanról meg szó sincs. Gazdaságtan, politikai földrajz stb., a melyek a mi elemi iskoláink tantárgyait tarkítják, teljesen ismeretlenek. A földrajzból elég, ha a világrészeket tudják, a történelemből is elég nekik, ha tudják, hogy kik laktak valaha Egyiptomban, de hogy azok mit csináltak, azt már fölöslegesnek tartják megtanulni. Az éneket nagy előszerzetettel művelik, a mit közönségesen világi tanítók tanítanak. Oly kellemesen hat az emberre, mikor túl a tengereken, a kis rézbőrű apróságok rákezdnek egy-egy európai dalra. Hogy ne mondjak többet, hallottam a «Trarara bumdie-t» is, a mit különben az arab katona-zenekar is nagy hévvel játszik a sétatereken.

A zenetanulás nehezen kötelező mindenkire, mert csak egyeseket láttam tanulni. Többnyire csak a zongorát és a fúvóhangszereket használják. Én legalább hegedűt és czimbalmot nem láttam ezekben az iskolákban.

Az iskolák berendezésével, habár e tekintetben gyökeres javításra van szükség, mégis az arabokéval szemben, meg voltam elégedve.

A padokról és a tanszékről legalább tudja az ember, hogy iskolában van. A falitáblák, írószerek és számoló-táblák meg azt mutatják, hogy itt írni, olvasni és számolni tanítanak. — A tantermek azonban többnyire kicsinyek és homályosak, mert Kairóban az iskolák leginkább kis zugutczában vannak eldugva. A szellőztetés és a tisztaság kifogás alá esik ugyan, de mégis meglátszik, hogy ennek is utána néznek a ferenczrendi szerzetesek Kairóban.

A missionáriusok elemi iskolája Helouanban a szerzetes iskolák között is első helyen áll.

Említettem már, hogy a helouani pompás villákban Kairó pénzembereinek, majd magasabb hivatalnokainak családjai laknak. Ezeknek gyermekeik pedig nevelők mellett nevelődnek mindaddig, míg be nem adják őket szüleik a helybeli, vagy más jóra való — többnyire európai — iskolába.

A gonddal nevelt gyermekek a missionáriusoknál is gondos vezetésben részesülnek. A missionáriusok pedig világlátott, tapasztalt és művelt emberek. A helouani missionáriusok meg nemcsak európai műveltségűek, de többnyire ausztriai származásúak; még szerezsen társuk is, ki bőséges nyelvismeretével és tudásával meglepi az embert, Bécsben végezte be tanulmányait, sőt Budapesten is többször megfordult.

Hová adhatnák tehát a szülők gyermekeiket nagyobb bizalommal, mint ebbe az iskolába, mely azért is nagy tekintélyben áll az odavalóknál, minthogy ez az iskola Ő Felségének, Ferencz József apostoli királyunknak védnöksége alatt áll.

De a helouani iskola iparkodik is megfelelni a várakozásnak, hol az elméleti tárgyakat maguk a missionáriusok tanítják, csak az ének- és a zenetanítást bizzák világi tanítókra.

Az írás- és olvasással nem sokat kell nekik bajlódniuk, habár a folyékony írás és olvasás egyik főkövetelménye ennek az iskolának. Az idejárom fiúk ugyanis többnyire már otthon megtanultak írni és olvasni, így ez nem okoz a tanítóknak valami nagyobb fáradságot. A missionáriusok tehát minden törekvésüket az értelmes olvasásra, a nyelvtanításra, az olvasottak világos összefoglalására, az egyes olvasmányok és darabok könyv nélkül való felmondására és a nyilvánosság megszoktatására fordítják.

Az értelmes olvasást a gyakori és hangsúlyozó olvastatással érik el. Egy-egy olvasmányt tehát több tanulóval fenhangon olvastat el a tanító. A tanítványok vigyáznak, hogy a hangsúlylyal a felolvasó visszaadja-e jól az értelmet. Ha valamelyik hibát csinál, jelentkezik az, a ki észrevette és ő próbálkozik meg az értelem hallható érzéketésével.

A tanító csak azt bírálja meg, hogy ki tüntette fel jobban az értelmet, ha pedig ez nem sikerül, akkor a tanító maga olvassa fel az olvasmányt.

A nyelvtanítást az olvasottak összefoglaltatásával és az egyes olvasmányok könyv nélkül való felmondatásával együtt végzi a tanító. A kezdőkkel az olvasmányt csak azon nyelven mondatja el, a mely nyelven azt olvasták. A haladóknak már francia és olasz nyelven is el kell mondaniok az arab szövegű olvasmányt és viszont. Azok pedig, kik az angol nyelvben is jártasak, angolul is elmondják a tartalmat, ámbár az angol nyelv nem kötelező tantárgy.

Nekem nagyon tetszett, hogy mennyire vigyáznak egymásra ezek a kis fiúk, mikor a tartalmat felmondják. Ha az eredeti szöveg másként van, vagy nem csinosan fejezte ki magát valamelyik, azonnal jelentkezik azok, kik jobban emlékeznek a szövegre, majd azok, kik szebb kifejezést, illetve szólásformát tudnak. A figyelem ébrentartását és a közös érdeklődést nem csak azzal iparkodik a tanító fentartani, hogy hol az egyikkel, hol meg a másikkal folytatattja, hanem főleg azzal, hogy megdicséri azokat, kik helyesen javítottak.

A könyv nélkül való felmondásra és a betanultaknak tanuló-társaik előtt való elszavalására is nagy gondot fordítanak a missionáriusok. Azt hiszem, hogy ezt a szokást a jezsuiták kalksburgi iskolájától vették át, mert bámulatos, hogy mennyit meg tudnak ezek a kis fiúk tanulni könyv nélkül, és hogy minő bátran lépnek tanuló-társaik elé, hol egész hévvel declamálják végig a betanultakat. Hogy pedig a nyilvánosság meg ne lepje őket, kisebb színdarabokat, majd a nagyobbakból kivonatokat tanulnak meg, a miket tanítóik jelenlétében a rögtönzött színpadon egymás előtt el is játszanak.

Egész ünnepszámba mennek az ilyen kísérletek, mikor az emelvényen ezek a kis hősök bemutatthatják magukat társaiknak, a hol egyszermind arra is nyílik alkalmuk, hogy ének- és zene-képességökről is számot adjanak. Ha aztán ezekben kellőleg begyakorolták magukat, alig várják, hogy a nagy közönség előtt is felléphessenek, mi többnyire a vizsgálatok alkalmával szokott megtörténni.

Az elért eredményt, azt hiszem, hogy legjobban feltüntettem azzal, ha leírom az 1895-ik évi február havi vizsgájukat. Az ilyen vizsganap valóságos ünnepszámba megy Helouanban. — Csak meghívó felmutatásával lehet belépni az iskola feldíszített négyszögű udvarába, hol a színpaddal szemben, a meghívón kitétetett számú széken foglal helyet az ember.

Ezek a meghívókon közölve vannak, hogy minő darabokat fognak játszani és szavalni a tanulók.

Meghívót rendszeren csak az osztrák-magyar konzulnak, a szülőknek, a tanügybarátoknak és azoknak szoktak küldeni, kik megjelenésökkel emelik az ünnep fényét.

Bámulatba ejtett az a nagy érdeklődés, a melylyel a tanügy iránt túl a tengereken találkozottam.

Az osztrák-magyar konzul és környezete hivatalos, a többi méltóságok pedig nemzeti díszben jelentek meg, úgyszinte a szülők és a többi meghívottak is ünnepi ruhát öltöttek fel.

Az ünnepség a khedive- és az osztrák himnussal kezdődött, a mit mindnyájan felállva hallgattunk végig. Azután következtek a szavalatok és a színdarabok arab, olasz és francia nyelven. Az egyes darabok közti szünetet zongorajátékkal töltötték ki, úgyszinte zongorával kísérték a színdarabban előforduló dalokat is. A kifestett és felöltöztetett kis hősök ügyesen és bátran játszották el szerepüket, értelmesen beszéltek és szavaltak, úgy hogy még a kiejtésökön sem lehetett észrevenni, hogy a kis francia és olasz maszkok nem születtek Francia- vagy Olaszországban.

A közönség jóízű kacagásával és tapsával hálálta meg a kis hősök fáradozását, a szülők pedig igen boldogok voltak, mikor hallották, hogy az ő kis gyermekeik milyen pathosszal tudnak beszélni és szavalni.

A vizsgát trombitások játéka zárta be.

Az osztrák-magyar konzul távozásakor a Gott erhalte-ra zendítettek rá. A tanulók sugárzó arczczal, a szülők dobogó szívvel, a vendégek is meglegedetten távoztak el az iskola díszes udvaráról.

Ilyen megtiszteltetésben részesítik a missionariusok helouani iskoláját Egyiptomban, a mire különben rá is szolgálnak ezek a derék szerzetesek.

Eltékintve a fáradságtól, mit a missionariusok a tanításban kifejtenek, a rend és a fegyelem dolgában is dicséretes buzgalmat tanúsítanak. A tanulók mindig felügyelet alatt állanak, még óráközökben is velük vannak a missionariusok, kik szeretettel nevelik a gondjaikra bízott gyermekeket.

A tisztaság dolgában is elüljár a helouani iskola, hol napról-napra söpörnek, szellőztetnek, sőt törölgetnek is.

A missionariusok tehát minden tekintetben megoldják az iskola feladatát, mert nemcsak tanítanak, hanem nevelnek is az ő iskoláikban.

Még csak azt óhajtom megemlíteni a helouani missionariusokról, hogy ők leányiskolát is alapítottak, hol a leánykák apáczáktól nyernek oktatást.

BEKSITS IGNÁCZ.